

Ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος για την επτανησιακή τέχνη στην Κέρκυρα από την «Πινακοθήκη του Δήμου Κερκυραίων»

Σπυρίδων Κανταρέλης*, Σαράντος Καπιδάκης*, Μαρία Μελένη

*Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αρχαιονομίας και Βιβλιοθηκονομίας, Εργαστήριο Ψηφιακών Βιβλιοθηκών και Ηλεκτρονικής Δημοσίευσης (skantarelis@gmail.com, sarantos@ionio.gr)

Πινακοθήκη Δήμου Κερκυραίων (melenti@yahoo.com)

Στο άρθρο αυτό, καταγράφεται το περιεχόμενο, οι στόχοι και οι τεχνικές που εφαρμόστηκαν, για την ανάπτυξη του πληροφοριακού συστήματος της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων». Με την υλοποίηση του έργου αυτού, καθίσταται δυνατή η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, για την προώθηση του πολιτισμού και των τεχνών, μέσω της προβολής της καλλιτεχνικής παραγωγής των Ιονίων Νήσων και συγκεκριμένα της Κέρκυρας. Το αποτέλεσμα, είναι η άμεση πρόσβαση σε πολύτιμο υλικό, χωρίς την ύπαρξη οικονομικών, γεωγραφικών, χρονικών κ.λπ. περιορισμών

Οι συλλογές, όπου διασώζονται και προβάλλονται τα παράγωγα του πολιτισμού, απαιτούν τη λειτουργία συστημάτων διάδοσης της πληροφορίας. Οι βιβλιοθήκες, για παράδειγμα, αποτελούν τις κατ' εξοχήν υπηρεσίες παροχής πληροφοριών. Το ίδιο συμβαίνει και σε άλλες υπηρεσίες πληροφόρησης όπως τα αρχεία, τα μουσεία, τις πινακοθήκες κ.λπ. Κάθε μία από τις υπηρεσίες αυτές είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση διαφορετικών ειδών τεκμηρίων και επομένως απαιτούνται διαφορετικές προσεγγίσεις.

Στο σύγχρονο περιβάλλον, με την αξιοποίηση των εξελίξεων στο χώρο των ηλεκτρονικών υπολογιστών και των τηλεπικοινωνιακών δικτύων, έχουν προκύψει νέα εργαλεία, τεχνικές και δίοδοι, μέσω των οποίων οι προαναφερόμενες υπηρεσίες παρέχουν την πληροφορία.

Η ψηφιοποίηση συλλογών βιβλιοθηκών αποτελεί διαδικασία η οποία συντελείται, τα τελευταία χρόνια, ολοταχώς και σε μεγάλη έκταση. Μέσω αυτής είναι δυνατή η αξιοποίηση όλων των πλεονεκτημάτων που μπορεί να προσφέρει η ψηφιακή τεχνολογία στην πρόσβαση και διάδοση της πληροφορίας. Η ψηφιοποίηση όμως, δεν αφορά αποκλειστικά τις βιβλιοθήκες. Αφορά όλους εκείνους τους οργανισμούς και τις υπηρεσίες που παρέχουν πληροφορία. Έτσι, πολλά μουσεία, αρχεία και πινακοθήκες έχουν προσανατολιστεί προς την τεχνική αυτή.

Στη συνέχεια, γίνεται μία σύντομη παρουσίαση της διαδικασίας ψηφιοποίησης μέρους της συλλογής της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων» και της ανάπτυξης

του πληροφοριακού της συστήματος.

Στο πρώτο μέρος, επιχειρείται μία σύντομη παρουσίαση της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων». Στο δεύτερο μέρος καταγράφεται το περιεχόμενο του έργου και στο τρίτο αναφέρονται οι επιδιωκόμενοι στόχοι. Στο τέταρτο μέρος περιγράφεται η διαδικασία ψηφιοποίησης, τεκμηρίωσης και γενικότερα ανάπτυξης του πληροφοριακού συστήματος της Πινακοθήκης. Τέλος, στο τελευταίο μέρος περιγράφεται ο δικτυακός τόπος της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων» από τον οποίο μπορεί κάποιος να έχει πρόσβαση στο πληροφοριακό σύστημα και στις υπηρεσίες που αυτό προσφέρει.

Η «Πινακοθήκη του Δήμου Κερκυραίων»

Η «Πινακοθήκη του Δήμου Κερκυραίων» ως Ν.Π.Δ.Δ. (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου) συστάθηκε το 1991 επί δημαρχίας του κ. Ιωάννη Κούρκουλου με στόχους την διάσωση, καλλιέργεια και προβολή των επιτευγμάτων των εικαστικών τεχνών που δημιουργήθηκαν πρωτίστως στην Κέρκυρα αλλά και τα υπόλοιπα Ιόνια Νησιά, κατά την Νεώτερη και Σύγχρονη περίοδο (16ος-21ος αι.). Στόχος της Πινακοθήκης είναι καταρχήν η συγκέντρωση, αποκατάσταση και προβολή των έργων τέχνης που αποτελούν δημοτική περιουσία (μέσω κληροδοτημάτων, δωρεών και άλλων παραχωρήσεων, καθώς και αγορών) και κατά δεύτερον, η αύξηση και ο εμπλουτισμός αυτών των συλλογών μέσω νέων αποκτημάτων, ώστε διαρκώς να ενισχύεται η προσπάθεια, για την σαφέστερη και πληρέστερη πα-

ρουσίαση της εξέλιξης της επανησιακής τέχνης, από το 15ο έως και τον 21ο αιώνα. Η αρχή της αξιοποίησης ενός σημαντικού πυρήνα με συλλογές έργων, κυρίως ζωγραφικής (16ος-21ος αι.) και χαρακτηριστικής (16ος-21ος αι.), γλυπτικής (19ος-20ος αι.) και καλλιτεχνικής φωτογραφίας (20ος-21ος αι.) που υπάρχει σήμερα, πραγματοποιήθηκε με την σύσταση των συλλογών αυτών και την φιλοξενία τους στην οικία Δαλιέτου το 1988 και κυρίως την μεταστέγασή τους, από το 1995, στην ανατολική πτέρυγα των Παλαιών Ανακτόρων Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου, στο ιστορικό κέντρο της πόλης της Κέρκυρας. Προσφάτως ένα μέρος των συλλογών χαρακτηριστικής εκτίθεται επίσης στο ιστορικό κτήριο της Ιονίου Βουλής.

Τα δύο μνημεία, χαρακτηριστικά δείγματα νεοκλασικής αρχιτεκτονικής της περιόδου της Βρετανικής Προστασίας (1819-1823) στα Ιόνια Νησιά (αρχιτέκτονες George Whitmore και Ιωάννης Χρόνης), προσφέρουν ένα ιδανικό περιβάλλον φιλοξενίας των συλλογών της Πινακοθήκης, που παρουσιάζονται σε δύο μεγάλες μόνιμες εκθέσεις ιστορικής αναδρομής στην εξέλιξη της ζωγραφικής και χαρακτηριστικής στην Κέρκυρα (16ος-20ος αι.). Στους χώρους συνεσιάζσεων και διαμονής της στρατιωτικής φρουράς στα Παλαιά Ανάκτορα αλλά και στον ιστορικό χώρο των συνεδριάσεων της Ιονίου Βουλής, οι εκθέσεις έργων τέχνης που έχουν φιλοτεχνηθεί από επανήσιους καλλιτέχνες, σε αρμονική συνύπαρξη με την ιδιαίτερη φυσιογνωμία των μνημείων, συνεισφέρουν σε μία νέα σύγχρονη χρήση και λειτουργία τους, εντός του σχεδίου ανάπτυξης και προβολής της πόλης της Κέρκυρας, μνημείου παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς (ένταξη 2007, UNESCO).

Σε περιοδικές εκθέσεις, εφόσον δεν φιλοξενούνται ακόμα σε χώρους μόνιμης έκθεσης και συγκεκριμένα στο Τμήμα των Περιοδικών Εκθέσεων, όπου παλαιότερα στεγαζόταν η στρατιωτική φρουρά των Παλαιών Ανακτόρων (Περιστύλιο), εκτίθενται οι συλλογές της γλυπτικής και της καλλιτεχνικής φωτογραφίας. Στους ίδιους χώρους αλλά και στην «Αίθουσα Τέχνης», παρουσιάζονται οι εκθέσεις σύγχρονης τέχνης και οι καλλιτεχνικές δράσεις. Πραγματοποιούνται περίπου δέκα μηνιαίες εκθέσεις και είκοσι δύο κάθε έτος με διάρκεια δεκαπέντε ημερών. Μεγάλο μέρος των συλλογών έχει συγκροτηθεί από τις δωρεές των καλλιτεχνών που εκθέτουν στους χώρους αυτούς. Πρόκειται για δωρεές που συνήθως περιλαμβάνουν ένα ή δύο έργα ενώ οι συλλογές, στο μεγαλύτερο μέρος τους, απαρτίζονται από αγορές του Δήμου Κερκυραίων, αλλά κυρίως από τις ιδιαίτερα γενναιοδωρες προσφορές επανησίων καλλιτεχνών και των οικογενειών τους (ενδεικτικά αναφέρονται οι δωρεές των συλλογών ζωγραφικής του Γεωργίου Σαμαρτζή, της Αγγλαίας Παππά, του Φίλιππου Μάκοτσι, του Νίκου Ζερβού, των συλλογών χαρακτηριστικής της οικογένειας Ιάσωνα Δεπούνη, της Άριας Κομιανού κ.ά.). Οι πρόσφατες δωρεές μελών της Ένωσης Ελλήνων Χαρακτών συνεχώς εμπλουτίζουν την συλλογή της Σύγχρονης Ελληνικής Χαρακτικής, μέρος της οποίας παρουσιάζεται στην Ιόνιο Βουλή. Ένα μέρος όλων των συλλογών (εκτενέστερη αναφορά σε αυτή γίνεται στη συνέχεια) αποτελεί το περιεχόμενο της πρόσφατα ψηφιοποιημένης συλλογής έργων τέχνης της Πινακοθήκης.

Η «Πινακοθήκη του Δήμου Κερκυραίων», προκειμένου

να αξιοποιήσει τις δυνατότητες ανάπτυξής της, σχεδίασε και υλοποίησε την δημιουργία ενός πληροφοριακού συστήματος-βάσης δεδομένων για την Επανησιακή Τέχνη στην Κέρκυρα, καλύπτοντας μία χρονική περίοδο από το 16ο έως τον 20ο αιώνα, με βάση το καλλιτεχνικό υλικό της και με σκοπό την λειτουργία υποδομών προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής-ιστορικής κληρονομιάς.

Περιεχόμενο έργου

Φυσικό αντικείμενο του έργου «Δημιουργία Ηλεκτρονικής Βάσης Δεδομένων για την Επανησιακή Τέχνη στην Κέρκυρα» αποτέλεσε η δημιουργία της προαναφερθείσας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων και η δημιουργία ψηφιοποιημένης συλλογής της Πινακοθήκης, στην οποία παρέχεται παγκόσμια πρόσβαση μέσω ειδικού διαδικτυακού τόπου, που δημιουργήθηκε για το σκοπό αυτό. Πιο συγκεκριμένα, ο απομακρυσμένος χρήστης έχει την δυνατότητα να περιηγείται σε μία αντιπροσωπευτική συλλογή έργων επανησιακής τέχνης, για τα οποία μπορεί να αντλεί πλήρη στοιχεία από την ηλεκτρονική βάση, που υποστηρίζει την ψηφιοποιημένη Πινακοθήκη. Τα δεδομένα καταγράφηκαν χρησιμοποιώντας σύγχρονα πρότυπα περιγραφής ενώ είναι δυνατή η ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ αντίστοιχων συστημάτων άλλων φορέων. Τα δεδομένα αυτά, προσφέρονται στους χρήστες, μέσω του περιβάλλοντος διεπαφής του ιστοτόπου της Πινακοθήκης και πληροφορούν για το υλικό που υπάρχει, δηλαδή τα στοιχεία ταυτότητας των έργων αλλά και τα στοιχεία που αφορούν τους δημιουργούς, την εποχή τους και επομένως την εξέλιξη της επανησιακής τέχνης έως σήμερα.

Πιο συγκεκριμένα, παρέχεται η δυνατότητα απευθείας μετάβασης σε περίπου εκατόν ογδόντα δύο έργα τέχνης (ζωγραφικής, χαρακτηριστικής, γλυπτικής, φωτογραφίας, κατασκευών κ.ά.) που εκτίθενται στις προαναφερόμενες μόνιμες εκθέσεις αλλά και ορισμένων που φυλάσσονται στις συλλογές της Πινακοθήκης. Πρόκειται για μία παρουσίαση της εξέλιξης της επανησιακής τέχνης στην Κέρκυρα από τον 16ο αιώνα έως και σήμερα. Συνοψίζοντας, σημειώνεται ότι στην συγκεκριμένη βάση καταχωρήθηκαν οι Κερκυραίοι καλλιτέχνες και όσοι έδρασαν στο νησί από τον 16ο έως τον 20ο αιώνα, η απαρίθμηση των έργων τους, τα στοιχεία ταυτότητας των έργων που φυλάσσονται στην «Πινακοθήκη του Δήμου Κερκυραίων» καθώς και η απεικόνιση των σημαντικότερων από αυτά. Σκοπός είναι να δημιουργηθεί μία «καλλιτεχνική χαρτογράφηση» της Κέρκυρας που, με βάση την Πινακοθήκη, θα παρέχει επαρκείς πληροφορίες για την ιστορία των τεχνών στον τόπο και θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από κάθε ενδιαφερόμενο σε όλον τον κόσμο, καλλιτέχνη, επισκέπτη, μελετητή, ερευνητή εκπαιδευόμενο στις τέχνες κ.λπ.

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν, αντλήθηκαν από το αρχείο της Πινακοθήκης αλλά και άλλα κερκυραϊκά αρχεία (Γ.Α.Κ-Α.Ν.Κ., Αναγνωστικής Εταιρείας, ιδιωτικά κ.λπ.) και η συλλογή τους πραγματοποιήθηκε με κάθε ενδεδειγμένη επιστημονικά μέθοδο, όπως για παράδειγμα αυτή της επιτόπιας έρευνας και φωτογράφισης, της προ-

φορικής συνέντευξης από τους ζώντες καλλιτέχνες, της βιβλιογραφικής αναζήτησης κ.λπ. Η συγκρότηση της βάσης δεδομένων-πληροφοριακού συστήματος απαιτείσε την συνεργασία ειδικών επιστημόνων (ιστορικών τέχνης, ιστορικού με εξειδίκευση στην κερκυραϊκή ιστορία, Επιστημόνων της Πληροφορίας, ζωγράφου, εξειδικευμένου φωτογράφου σε ψηφιοποιήσεις συλλογών έργων τέχνης, μεταφραστών και πληροφορικών).

Όλο το έργο μπόρεσε να ολοκληρωθεί σε περίοδο πέντε μηνών περίπου δεδομένου ότι είχε ήδη συμβεί η σύσταση αρχείων της Πινακοθήκης και τεκμηρίωσης του υλικού κατά ένα μεγάλο μέρος του.

Επιδιωκόμενοι στόχοι του έργου

Η υλοποίηση του συγκεκριμένου σχεδιασμού στοχεύει, ως απόπειρα, καταρχήν στην διάσωση της ιστορικής κληρονομιάς αλλά συγχρόνως και στην προβολή του σύγχρονου πολιτισμού των Ιονίων Νησιών, έτσι όπως αυτός διασώζεται σε μία γεωγραφική ζώνη, αυτήν της Κέρκυρας. Πιο συγκεκριμένα, εκπονήθηκε ένα ευρύ έργο καταγραφής και εντοπισμού έργων τέχνης, που βρίσκονται διάσπαρτα στην Κέρκυρα και ενισχύθηκε η προσπάθεια διάσωσής τους. Παράλληλα, δημιουργήθηκε ένας πλήρης κατάλογος καλλιτεχνών που έδρασαν στην Κέρκυρα από τον 16ο αιώνα έως σήμερα και συγκεντρώθηκαν τα βιογραφικά τους στοιχεία, τα οποία συνολικά παρουσιάζονται πρώτη φορά στο διαδίκτυο. Η ψηφιοποιημένη συλλογή της Πινακοθήκης δίνει την δυνατότητα σε όσους ενδιαφέρονται, να γνωρίσουν τον πλούτο της επανησιακής τέχνης στην Κέρκυρα, παρακινώντας τους να την επισκεφτούν και να γνωρίσουν τα Μουσεία της, τους ναούς και άλλους χώρους, όπου εκτίθενται έργα τέχνης. Οι επισκέψιμοι αυτοί χώροι επομένως, αναδεικνύονται συνολικά ενώ καλλιεργείται το ενδιαφέρον για την αποκατάσταση και προβολή και άλλων, που έχουν περιπέσει σε αχρηστία για διάφορους λόγους ενώ παράλληλα, εξυπηρετείται η επιστημονική έρευνα.

Η ψηφιοποιημένη Πινακοθήκη αλλά και η βάση δεδομένων έχουν δημιουργηθεί με προδιαγραφές επέκτασης και συνεχούς εμπλουτισμού με νέα δεδομένα. Παράλληλα, επιδιώκεται η ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με άλλα Μουσεία και Πινακοθήκες, εντός και εκτός Ελλάδας, καθώς και άλλους φορείς πρόωξης και προβολής της τέχνης. Η πρόταση αφορά καταρχήν τα Μουσεία και τους Χώρους Τέχνης στα Ιόνια Νησιά, εφόσον η προσπάθεια αυτή λειτουργήσει ως μία γέφυρα επικοινωνίας και συμπόρευσης μεταξύ αυτών των αδελφών φορέων. Η ανακοίνωση δικών τους δραστηριοτήτων είναι δυνατή μέσα από το δικτυακό τόπο της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων», στον οποίο λειτουργεί ειδικός χώρος ανακοινώσεων. Στο πλαίσιο αυτό της συνεργασίας, είναι ευπρόσδεκτη η αξιοποίηση κάθε τύπου σχετικού υλικού, που μπορεί να εμπλουτίσει τα δεδομένα της βάσης δεδομένων της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων», προερχόμενου από Μουσεία και Χώρους τέχνης, με ταυτόχρονη αναφορά στην πηγή του υλικού αυτού. Το υλικό της βάσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην Εκπαίδευση και να διαδοθεί ευρέως. Τα μαθήματα τοπικής ιστορίας ή καλλιέργειας της τέχνης στα Ιόνια Νησιά, μπορούν να έχουν μία πηγή ευρείας πληροφόρησης.

Συνοψίζοντας, βασικός σκοπός υλοποίησης του συγκεκριμένου έργου υπήρξε η ανάδειξη και προβολή του σημαντικού πολιτιστικού, ιστορικού και ακόμα και του πλούτου του περιβάλλοντος της περιοχής της Κέρκυρας αλλά και της ευρύτερης περιοχής των Ιονίων Νήσων. Μέσω αυτής της προσπάθειας μπορεί να επιτευχθεί μία πρώτη γνωστοποίηση του σημαντικού πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής στο ευρύ κοινό και παράλληλα, να τεθούν οι βάσεις για μία ευρύτερη ανάπτυξη. Να διοργανωθούν, αναβαθμισμένα τεχνολογικά, εκπαιδευτικά προγράμματα, με επίκεντρο τους πολιτιστικούς και εν συνεχεία τους τουριστικούς πόρους των περιοχών.

Υλοποίηση έργου

Βήματα υλοποίησης έργου

Το υποέργο II με τίτλο: «Έρευνα πεδίου - τεκμηρίωση - ψηφιοποίηση - ανάπτυξη εφαρμογών τράπεζας πληροφοριών για την Επτανησιακή Τέχνη» το οποίο αποτελεί μέρος του έργου «Δημιουργία Ηλεκτρονικής Βάσης Δεδομένων για την Επτανησιακή Τέχνη στην Κέρκυρα», όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, έχει ως στόχο τη δημιουργία ενός πληροφοριακού συστήματος, που θα δίνει τη δυνατότητα σε κάθε ενδιαφερόμενο, να ανακτήσει χρήσιμες πληροφορίες και να θαυμάσει σπάνιο καλλιτεχνικό υλικό, προερχόμενο από τις συλλογές της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων».

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, χρειάστηκε να ακολουθηθούν μία σειρά από βήματα. Τα πιο σημαντικά από αυτά, είναι τα παρακάτω:

- Ψηφιοποίηση υλικού
- Τεκμηρίωση υλικού
- Ανάπτυξη εφαρμογής με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού-συστήματος

Υλικό

Από τα σημαντικότερα στοιχεία, τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν κατά την εκτέλεση ενός τέτοιου εγχειρήματος, αποτελούν τα ίδια τα τεκμήρια της συλλογής και η γνώση γύρω από τη φύση και τα χαρακτηριστικά τους. Η γνώση αυτή, βοηθά στη λήψη των καταλληλότερων αποφάσεων σε όλα τα στάδια ανάπτυξης του έργου.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το υλικό το οποίο ψηφιοποιήθηκε και τεκμηριώθηκε, ανέρχεται σε 182 έργα τέχνης, τα οποία καλύπτουν μία χρονική περίοδο από τον 16ο έως και τον 21ο αιώνα, προσφέροντας έτσι μία επαρκή εικόνα για την καλλιτεχνική δραστηριότητα στην Κέρκυρα κατά την περίοδο αυτή. Η παλαιότητα ορισμένων από αυτά, τα καθιστά ιδιαίτερα ευπαθή και για το λόγο αυτό χρησιμοποιήθηκαν κατάλληλες τεχνικές και μέθοδοι. Παράλληλα, συνυπολογίστηκε το γεγονός ότι για τη δημιουργία αυτών των έργων τέχνης, χρησιμοποιήθηκαν ποικίλα υλικά και τεχνικές.

Ψηφιοποίηση

Η ψηφιοποίηση είναι μία διαδικασία, κατά την οποία δημιουργείται ένα ψηφιακό αντίγραφο του συμβατικού αντικειμένου (π.χ. πίνακα ζωγραφικής). Το ψηφιακό αν-

τίγραφο που προκύπτει, διατηρεί την εμφάνιση της συμβατικής πηγής του. Στην περίπτωση της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων», η ψηφιοποίηση έγινε με φωτογράφιση των έργων τέχνης, από ειδικευμένο φωτογράφο, στους χώρους της Πινακοθήκης. Για την εκτέλεση του έργου, χρησιμοποιήθηκε ψηφιακή φωτογραφική μηχανή τύπου SLR με δυνατότητα ανάλυσης μέχρι 10 MP, ενώ χρησιμοποιήθηκαν φακοί όλων των διαμετρημάτων. Παράλληλα, χρησιμοποιήθηκε ειδικός εξοπλισμός φωτογράφισης, όπως φωτιστικά σώματα, τραπέζι still life φωτογράφισης, κύβος φωτισμού αντικειμένων (Light cube), φωτόμετρο, φωτογραφικές ομπρέλες, soft box, ανακλαστήρες, ραδιοσυχνότητες κ.λπ., για καλύτερα αισθητικά αποτελέσματα.

Από την ψηφιοποίηση, προέκυψαν αρχεία μορφοτύπου tiff. Τα αρχεία tiff χρησιμοποιήθηκαν για τη διατήρηση των master files, καθώς είναι δυνατό να αποθηκευθεί σε αυτά πολύ πληροφορία, με ή χωρίς συμπίεση. Μειονέκτημά τους αποτελεί ο όγκος τους. Για το λόγο αυτό, από τα αρχεία tiff προέκυψαν αρχεία jpg, που είναι συμπίεσμένα και έχουν μικρότερο μέγεθος. Στα αρχεία μορφοτύπου jpg, μειονέκτημα αποτελεί η απώλεια μέρος της πληροφορίας αλλά είναι κατάλληλα για χρήση στο διαδίκτυο.

Στα αρχεία αυτά, αποδόθηκε, ως όνομα, ένα μοναδικό προσδιοριστικό, ώστε να είναι δυνατή, στη συνέχεια, η ταύτισή τους με τα αντίστοιχα φυσικά τεκμήρια και τις αντίστοιχες εγγραφές της βάσης για κάθε ένα από αυτά. Παράλληλα, δημιουργήθηκαν αντίγραφα ασφαλείας, για την αποφυγή απώλειας δεδομένων και αποθηκεύτηκαν σε οπτικούς δίσκους (CD, DVD). Για την αποφυγή κακόβουλης χρήσης αντιγράφων των ψηφιοποιημένων έργων, ενσωματώθηκαν σε κάθε ένα από αυτά, ορατά ψηφιακά υδρογραφήματα με το λογότυπο του Δήμου Κερκυραίων.

Τεκμηρίωση

Η τεκμηρίωση, είναι μια ιδιαίτερα απαιτητική διαδικασία, κατά την οποία καταγράφονται, σε ειδικά πεδία, όλες οι πληροφορίες-δεδομένα που είναι διαθέσιμα για το υλικό που περιγράφεται.

Κομβικό σημείο της τεκμηρίωσης, αποτελούν τα μεταδεδομένα. Ένας ευρέως διαδεδομένος ορισμός, στο χώρο της Επιστήμης της Πληροφορίας, ορίζει τα μεταδεδομένα ως δομημένα δεδομένα για τα δεδομένα. Πρόκειται δηλαδή, για όλα εκείνα τα δεδομένα τα οποία καταγράφονται με συγκεκριμένο τρόπο, με στόχο την περιγραφή ενός τεκμηρίου.

Ο ρόλος των μεταδεδομένων είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς χρησιμοποιούνται τόσο για την περιγραφή ενός τεκμηρίου, όσο και για την αναζήτηση-ανάκτησή του. Παράλληλα, φαίνεται πως επηρεάζουν τη συμπεριφορά αναζήτησης του χρήστη τόσο σε επίπεδο αναζήτησης όσο και σε επίπεδο αξιολόγησης της χρησιμότητας των ανακτηθέντων τεκμηρίων.

Επιλογή προτύπου μεταδεδομένων για την περιγραφή της συλλογής της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων»

Για την περιγραφή υλικού, όπως αυτό της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων», υπάρχουν πολλά πρό-

τυπα και σχήματα μεταδεδομένων. Από τα πιο γνωστά είναι το Spectrum, CIDOC, VRA κ.λπ. Εκείνο, στη δομή του οποίου βασίστηκε η περιγραφή των έργων τέχνης της Πινακοθήκης, είναι το πρότυπο VRA core 3.0.

Το πρότυπο VRA core 3.0, αποτελεί ένα πρότυπο περιγραφής μουσειακών αντικειμένων. Οι στόχοι οι οποίοι επιτυγχάνονται με τη χρήση του συγκεκριμένου προτύπου μεταδεδομένων είναι πολλοί και σημαντικοί. Αρχικά, πρέπει να σημειωθεί πως είναι ένα πρότυπο αρκετά απλό στη χρήση του και συγχρόνως, παρέχει τη δυνατότητα λεπτομερούς περιγραφής του κάθε τεκμηρίου. Έτσι, μπορεί να αποτελέσει ένα εύχρηστο «εργαλείο» στα χέρια ακόμα και κάποιου που δεν είναι εξοικειωμένος με το χώρο και τα «εργαλεία» της Επιστήμης της Πληροφορίας, περιγράφοντας σε βάθος τα τεκμήρια της συλλογής του. Μέσω της λεπτομερούς περιγραφής των έργων τέχνης της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων», καθίσταται δυνατή η προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού και των Ιονίων Νήσων γενικότερα. Ένα ακόμα σημαντικό πλεονέκτημα του προτύπου αυτού έναντι άλλων, είναι το παρακάτω. Το πρότυπο, όπως προαναφέρθηκε, χρησιμοποιείται για την περιγραφή φυσικών αντικειμένων (έργα τέχνης, μουσειακά αντικείμενα κ.λπ.) καθώς και των οπτικών αναπαραστάσεών τους (π.χ. φωτογραφίες έργων τέχνης). Η χρήση του, παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας μίας εγγραφής για την περιγραφή του φυσικού αντικειμένου (work) και παράλληλης συσχέτισης της εγγραφής αυτής με μία άλλη, της οπτικής αναπαράστασης (image) του ίδιου αντικειμένου. Το πλεονέκτημα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς καθίσταται δυνατή η σύνδεση-ταύτιση των δεδομένων του φυσικού αντικειμένου και των δεδομένων της οπτικής αναπαράστασής του.

Τα πεδία του προτύπου

Το πρότυπο μεταδεδομένων VRA core 3.0, περιλαμβάνει 17 πεδία, στα οποία είναι δυνατή η καταγραφή δεδομένων για το κάθε τεκμήριο. Για την περιγραφή των 182 τεκμηρίων της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων», δε χρησιμοποιούνται όλα τα διαθέσιμα πεδία του προτύπου, καθώς δεν υπάρχουν τα αντίστοιχα δεδομένα για τα πεδία αυτά. Όμως, υπάρχει δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν, αν παραστεί ανάγκη, στο μέλλον.

Στη συνέχεια, γίνεται μία αναφορά στα πεδία του προτύπου καθώς και στο είδος των πληροφοριών, που αυτά περιέχουν.

• Record Type

Με τη χρήση του πεδίου αυτού ορίζεται αν η εγγραφή που ακολουθεί, αφορά το φυσικό αντικείμενο (έργο) ή μία οπτική αναπαράσταση (φωτογραφία) αυτού (εικόνα)

• Type

Με τη χρήση του πεδίου αυτού, ορίζεται το είδος του έργου ή της εικόνας που περιγράφεται στην εγγραφή. Για την περίπτωση της Πινακοθήκης, μπορεί εδώ να καταγραφεί η πληροφορία, αν πρόκειται για πίνακα ζωγραφικής ή άλλο είδος τεκμηρίου

• Title

Ο τίτλος που έχει δοθεί σε ένα έργο ή εικόνα. Για πολύπλοκα (πολυεπίπεδης δομής) έργα ή σειρές, ο τίτλος

μπορεί να αφορά μία ξεχωριστή μονάδα μέσα στην ευρύτερη οντότητα (π.χ. περιγραφή μέρους ενός πίνακα) ή να αφορά μόνο το σύνολο του έργου (π.χ. ολόκληρο τον πίνακα). Σε εγγραφή που αφορά μέρος του όλου έργου, περιλαμβάνεται τόσο ο τίτλος του μέρους όσο και ο τίτλος ολόκληρου του έργου. Για εγγραφές φωτογραφιών, το πεδίο αυτό περιγράφει την οπτική γωνία του απεικονιζόμενου έργου. Το πεδίο διαθέτει ειδικά γνωρίσματα για περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων. Τα γνωρίσματα αυτά είναι τα εξής:

- Title.Variant
- Title.Translation
- Title.Series
- Title.Larger Entity

• **Measurements**

Στο πεδίο αυτό καταχωρείται το μέγεθος, το σχήμα, η κλίμακα, οι διαστάσεις, το μοφότυπο και οι πληροφορίες αποθήκευσης του έργου ή της εικόνας. Οι μονάδες που χρησιμοποιούνται στο πεδίο αυτό πρέπει να καθορίζονται σαφώς. Το πεδίο διαθέτει ειδικά γνωρίσματα για περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων. Τα γνωρίσματα αυτά είναι τα εξής:

- Measurements.Dimensions
- Measurements.Format
- Measurements.Resolution

• **Material**

Το υλικό από το οποίο ένα έργο ή μία εικόνα αποτελείται. Το πεδίο διαθέτει ειδικά γνωρίσματα για περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων. Τα γνωρίσματα αυτά είναι τα εξής:

- Material.Medium
- Material.Support

• **Technique**

Το πεδίο περιλαμβάνει πληροφορίες για τη διαδικασία, την τεχνική και τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη δημιουργία ή μετατροπή ενός έργου ή μίας εικόνας

• **Creator**

Το πεδίο περιλαμβάνει πληροφορίες για τα ονόματα ή άλλα προσδιοριστικά ενός ατόμου, μίας ομάδας, ενός συλλογικού οργάνου ή άλλες οντότητες που είναι υπεύθυνες για τη σχεδίαση, δημιουργία, παραγωγή κ.λπ. του έργου ή της εικόνας. Το πεδίο διαθέτει ειδικά γνωρίσματα για περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων. Τα γνωρίσματα αυτά είναι τα εξής:

- Creator.Role
- Creator.Attribution
- Creator.Personal name
- Creator.Corporate name

• **Date**

Το πεδίο περιλαμβάνει πληροφορίες που αφορούν τη χρονολογία δημιουργίας, σχεδίασης, παραγωγής, παρουσίασης, αποκατάστασης κ.λπ. ενός έργου ή εικόνας.

Οι ημερομηνίες-χρονολογίες μπορούν να καταγράφονται είτε με μορφή φράσεων είτε με αριθμητικούς χαρακτήρες. Το πεδίο διαθέτει ειδικά γνωρίσματα για περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων. Τα γνωρίσματα αυτά είναι τα εξής:

- Date.Creation
- Date.Design
- Date.Beginning
- Date.Completion
- Date.Alteration
- Date.Restoration

• **Location**

Το πεδίο περιλαμβάνει πληροφορίες που αφορούν τη γεωγραφική τοποθεσία και/ή το όνομα του αποθετηρίου, κτηρίου ή τοποθεσίας εντός των ορίων της οποίας περιλαμβάνεται το έργο ή η εικόνα. Το πεδίο διαθέτει ειδικά γνωρίσματα για περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων. Τα γνωρίσματα αυτά είναι τα εξής:

- Location.Current Site
- Location.Former Site
- Location.Creation Site
- Location.Discovery Site
- Location.Current Repository
- Location.Former Repository

• **ID Number**

Μοναδικό προσδιοριστικό που αφορά το έργο ή την εικόνα. Το πεδίο διαθέτει ειδικά γνωρίσματα τα οποία προσαρμόστηκαν στις ανάγκες περιγραφής του συγκεκριμένου υλικού για την καταγραφή των μοναδικών προσδιοριστικών («Αριθμός χρονολογικής κατάταξης», «Αριθμός έκθεσης» και «Αριθμός συλλογής») που ήδη χρησιμοποιεί η «Πινακοθήκη του Δήμου Κερκυραίων».

Έτσι, έχουν ως εξής:

- ID Number. Current Repository.Ar Chronologikis katataxis
- ID Number. Current Repository.Ar Ekthesis
- ID Number. Current Repository.Ar Syllogis

• **Style/period**

Το πεδίο περιλαμβάνει πληροφορίες που αφορούν το ύφος, το ρυθμό, την ιστορική περίοδο, την ομάδα, τη σχολή, τη δυναστεία, το κίνημα κ.λπ. που χαρακτηριστικά του εντοπίζονται στο έργο ή την εικόνα. Το πεδίο διαθέτει ειδικά γνωρίσματα για περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων. Τα γνωρίσματα αυτά είναι τα εξής:

- Style/Period.Style
- Style/Period.Period
- Style/Period.Group
- Style/Period.School
- Style/Period.Dynasty
- Style/Period.Movement

• **Culture**

Το πεδίο περιλαμβάνει πληροφορίες που αφορούν το όνομα του πολιτισμού, του λαού ή της χώρας από την οποία το έργο ή η εικόνα προέρχεται ή σχετίζεται

• Subject

Το πεδίο περιλαμβάνει όρους ή φράσεις που περιγράφουν ή ερμηνεύουν ένα έργο ή μία εικόνα και το τι αυτή απεικονίζει ή εκφράζει. Μπορεί να περιλαμβάνει π.χ. ονόματα ατόμων, γεγονότα, γεωγραφικούς τόπους, γενικούς όρους που περιγράφουν τον υλικό κόσμο, θέματα κ.λπ.

• Relation

Το πεδίο περιλαμβάνει όρους ή φράσεις που περιγράφουν την ταυτότητα ενός σχετιζόμενου έργου και την σχέση του με το έργο που καταλογογραφείται. Το πεδίο διαθέτει ειδικά γνωρίσματα για περαιτέρω ανάλυση των δεδομένων. Τα γνωρίσματα αυτά είναι τα εξής:

- Relation.Identity
- Relation.Type

• Description

Το πεδίο περιλαμβάνει σημειώσεις ελεύθερου κειμένου σχετικά με το έργο ή την εικόνα (π.χ. σχόλια, περιγραφή ή ερμηνεία που δίνουν πρόσθετη πληροφορία η οποία δε μπορεί να καταγραφεί σε άλλα πεδία)

• Source

Το πεδίο περιλαμβάνει παραπομπές σε πηγές που παρέχουν πληροφορίες για το έργο ή την εικόνα που περιγράφεται. Το πεδίο μπορεί να περιλαμβάνει ονόματα, τοποθεσίες και μοναδικούς αριθμούς

• Right

Το πεδίο περιλαμβάνει πληροφορίες που αφορούν τα δικαιώματα διαχείρισης, τα πνευματικά δικαιώματα του έργου ή της εικόνας, καθώς και άλλες δηλώσεις πνευματικής υπευθυνότητας

Περιγραφή καλλιτεχνών

Για την καταγραφή των δεδομένων που σχετίζονται με τους καλλιτέχνες, χρησιμοποιήθηκαν πεδία, τα οποία προέκυψαν ύστερα από τη μελέτη σχετικών βιογραφικών λεξικών. Τα πεδία αυτά, είναι τα παρακάτω:

• Καλλιτέχνες

- Επώνυμο
- Όνομα
- Άλλα ονόματα

• Ημερομηνίες καλλιτέχνη

- Χρονολογία
- Σχόλιο

• Καταγωγή

• Βιογραφικά στοιχεία

• Σχετική εργογραφία

- Περιγραφή
- Τόπος
- Χρόνος
- Τύπος έργου

• Παραπομπές βιβλίων

- Συγγραφέας
- Τίτλος
- Τόπος έκδοσης
- Χρονολογία
- Εκδόσεις
- ISBN
- Σελίδες

• Παραπομπές περιοδικών

- Συγγραφέας
- Τίτλος άρθρου
- Τίτλος περιοδικού
- Χρονολογία
- Τόμος
- Τεύχος
- ISSN
- Σελίδες

Λογισμικό ανάπτυξης εφαρμογής-Taxinomia

Για την ανάπτυξη της εφαρμογής, χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό Taxinomia της αναδόχου εταιρείας του έργου, Semantix A. E. Μέσω της χρήσης του λογισμικού αυτού, έγινε η καταχώρηση των δεδομένων τόσο για τα έργα τέχνης και τις οπτικές αναπαραστάσεις τους, όσο και για την καταχώρηση των δεδομένων των καλλιτεχνών.

Το λογισμικό Taxinomia, είναι πλήρως παραμετροποιήσιμο, γεγονός που του επιτρέπει να προσαρμόζεται στις ανάγκες περιγραφής ποικίλου υλικού. Παράλληλα, είναι δυνατή η εισαγωγή και εξαγωγή εγγραφών με βάση το πρότυπο VRA core 3.0. Τέλος, διαθέτει μία καλή μηχανή αναζήτησης, η οποία παρέχει τη δυνατότητα τόσο απλής, όσο και σύνθετης αναζήτησης.

Ο δικτυακός τόπος της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων»

Ο δικτυακός τόπος της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων», είναι προσβάσιμος από τη διεύθυνση <http://www.artcorfu.com>. Από αυτόν, παρέχονται διάφορες υπηρεσίες. Από τις πιο σημαντικές είναι η πρόσβαση στο ψηφιοποιημένο υλικό, η οποία μπορεί να γίνει τόσο με τη χρήση ευρετηρίου όσο και με τη χρήση μηχανής αναζήτησης.

Ο ιστότοπος της «Πινακοθήκης του Δήμου Κερκυραίων» δομείται σε τέσσερα βασικά μέρη. Από την αρχική σελίδα του ιστοτόπου παρέχεται πρόσβαση στα μέρη αυτά, τα οποία φέρουν τους τίτλους «Επτανησιακή Τέχνη», «Λεξικό καλλιτεχνών», «Συλλογή» και «Πινακοθήκη» αντίστοιχα.

Στο πρώτο μέρος («Επτανησιακή Τέχνη»), περιλαμβάνονται κείμενα που αφορούν την τέχνη στα Ιόνια Νησιά και την Κέρκυρα από τον 16ο έως και τον 20ο αιώνα.

Το δεύτερο μέρος («Λεξικό καλλιτεχνών»), περιλαμβάνει ένα αλφαβητικό ευρετήριο βάσει των επιθέτων των καλλιτεχνών. Από το ευρετήριο αυτό είναι δυνατός ο εντοπισμός βιογραφικών και άλλων στοιχείων για κάθε έναν από τους καλλιτέχνες που περιλαμβάνει το λεξικό.

Το τρίτο μέρος («Συλλογή»), χωρίζεται σε τρεις ενότητες («Περιήγηση στην έκθεση», «Ευρετήριο ψηφιοποιημένων έργων» και «Ψηφιακά Τεκμήρια»). Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει βίντεο περιήγησης στη μόνιμη έκθεση της Πινακοθήκης, εικονική περιήγηση σε αυτή, τρισδιάστατες αναπαραστάσεις αγαλμάτων και πανοραμική παρουσίαση του χώρου της μόνιμης έκθεσης (360ο). Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει ευρετήριο των ψηφιοποιημένων έργων. Σε αυτό, τα έργα είναι ταξινομημένα βάση χρονολογίας δημιουργίας. Τέλος, στην τρίτη ενότητα παρέχεται πρόσβαση στη μηχανή αναζήτησης. Από αυτή, μπορεί να γίνει αναζήτηση για τον εντοπισμό τόσο έργων

τέχνης όσο και καλλιτεχνών. Αναζήτηση μπορεί να γίνει σε όλα τα πεδία που έχουν χρησιμοποιηθεί για την περιγραφή, ενώ είναι δυνατή και η χρήση κριτηρίων (όνομα καλλιτέχνη, χρονολογία), ώστε τα αποτελέσματα της αναζήτησης να είναι πιο σχετικά, αναφορικά με αυτό που ψάχνει ο κάθε χρήστης.

Στο τέταρτο μέρος («Πινακοθήκη»), παρέχονται υπηρεσίες και πληροφορίες που αφορούν την Πινακοθήκη, ως οργανισμό, όπως δραστηριότητες, εκδηλώσεις, νέα ανακοινώσεις, forum κ.λπ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, ολόκληρος ο δικτυακός τόπος και οι υπηρεσίες που προσφέρει, είναι διαθέσιμες, εκτός των ελληνικών, στην αγγλική και στη γερμανική γλώσσα. Τέλος, η δομή του είναι δυνατό να τροποποιηθεί κατά ένα μέρος, καθώς νέες υπηρεσίες είναι πιθανό να προστεθούν στο μέλλον.

Δικτυογραφία

Visual Resource Association. VRA core 3.0 [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο από: < <http://www.vraweb.org/resources/data-standards/vracore3/categories.html> > [Ημερομηνία πρόσβασης 20 Αυγούστου 2008].

Εργαστήριο Πληροφοριακών Συστημάτων Υψηλών Επιδόσεων. (2005) Ψηφιοποίηση: καλές πρακτικές [Διαδίκτυο]. Πάτρα, Εργαστήριο Πληροφοριακών Συστημάτων Υψηλών Επιδόσεων Πανεπιστημίου Πατρών. Διαθέσιμο από: < <http://digitization.hrclab.ceid.upatras.gr> > [Ημερομηνία πρόσβασης 20 Αυγούστου 2008].

Πινακοθήκη Δήμου Κερκυραίων. (2008) Πινακοθήκη Δήμου Κερκυραίων [Διαδίκτυο]. Διαθέσιμο από: < <http://www.artcorfu.com> > [Ημερομηνία πρόσβασης 15 Δεκεμβρίου 2008].

Βιβλιογραφία

Μανόλης Χατζηδάκης. Έλληνες ζωγράφοι μετά την Άλωση (1450-1830). τ. 1. Αθήνα 1987.

Παναγιώτης Λ. Βοκοτόπουλος. Εικόνες της Κέρκυρας. Αθήνα 1990.

Κερκυραίοι ζωγράφοι: 19ος-20ος αι.. επιμ. Αθ. Χρήστου. Κέρκυρα 1995.

Μανόλης Χατζηδάκης – Ευγενία Δρακοπούλου. Έλληνες ζωγράφοι μετά την Άλωση (1450-1830). τ. 2. Αθήνα 1997. Χριστός Σολδάτος. Χριστιανική ζωγραφική. Η μεταβυζαντινή και επαναστασιακή τέχνη στις εκκλησίες και τα μοναστήρια της Λευκάδας (15ος- 20ος αι.). Λευκάδα 1999

Λεξικό Ελλήνων καλλιτεχνών. (Ζωγράφοι, γλύπτες, χαράκτες, 16ος-20ός αιώνας). επιμ. Δώρα Κομίνη-Διαλέτη, τ. 1-4. Αθήνα 1997-2000.

Jeanpierre Vereecken & Lydie Hadertmann-Misguich. Les oracles de Leon le Sage illustres par Georges Klontzas: la version Barozzi dans le Codex Bute. Venise 2000.

Σπύρος Αλαμάνος. Έργων. Κέρκυρα 2000.

Η Χριστιανική τέχνη στη Λευκάδα 15ος - 19ος αιώνας. Πρακτικά Γ' συμποσίου - Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών (Πνευματικό Κέντρο Δήμου Λευκάδας, Γιορτές Λόγου και Τέχνης, Λευκάδα. 8-9 Αυγούστου 1998). Αθήνα 2000.

Νίκος Γρηγοράκης. Λυκούργος Κογεβίνας. Καράβι του Αγώνος. Δώδεκα έγχρωμες χαλκογραφίες. Αθήνα 2000. Νίκος Γρηγοράκης. Λυκούργος Κογεβίνας Το Άγιον Όρος. Δώδεκα χαλκογραφίες. Αθήνα 2000.

Άνα Πατεσπί. Ο Πάνος Αραβαντινός και το έργο του. Πειραιάς 2000.

Μυρτάλη Αχειμάστου-Ποταμιάνου. «Εικόνα του αγίου Γεωργίου στο Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών αποδιδόμενη στον Γεώργιο Κλόντζα». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας, ΚΒ' (2001), σ. 77-85.

Μυρτώ Γεωργοπούλου-Βέρρα. «Εικόνες του 15ου αιώνα στη Ζάκυνθο». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας ΚΒ' (2001), σ. 115-127.

Μαρία Μελέντη. «Προσθήκες στο λεξικό των Ελλήνων Ζωγράφων μετά την Άλωση (1450-1830). Ζωγράφοι εικόνων και ζωγραφική τέχνη στην Κέρκυρα, στις αρχές του 19ου αιώνα». Περί Ιστορίας 3 (2001), σ. 133-180.

Μαρία Μελέντη. «Στεφανός Δ. Σγούρος. Η Υδατογραφία. εκδόσεις Έψιλον. Αθήνα 1995. σελ 83». Περί Ιστορίας 3 (2001), σ. 240-243

Ζωή Μουλνά. «Η Στέψη της Θεοτόκου και άλλα δυτικά θέματα σε εικόνες του 17ου και του 18ου αιώνα στη Ζάκυνθο». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας ΚΒ& (2001), σ. 247-259

Βαρβαρα Ν. Παπαδοπούλου. «Εικόνα Δέησης του Νικολάου Τζαφούρη». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας, ΚΒ' (2001), σ. 261-269.

Θάνος Χ. Χρήστου. Η γλυπτική στα Ιόνια Νησιά. Κέρκυρα 2001.

Κερκυραίοι χαρακτές 19ος-20ος αι. Η συλλογή χαρακτικών της Πινακοθήκης, επιμ. Θάνος Χρήστου. Κέρκυρα 2001.

Νανώ Χατζηδάκη. «Εικόνα του αγίου Νικολάου με βιογραφικές σκηνές. Ένα άγνωστο έργο του Γεωργίου Κλόντζα». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας, ΚΒ' (2001), σ. 393-415

Δημήτρης Δ. Τριανταφυλλόπουλος. Μελέτες για τη μεταβυζαντινή ζωγραφική. Ενετοκρατούμενη και τουρκοκρατούμενη Ελλάδα και Κύπρος. Αθήνα 2002.

Άγιον όρος. Οδοπορικών. Εκθεση ζωγραφικής Θεόφιλου Κένταρχου. 7 Απριλίου έως 15 Μαΐου 2002. επιμ. Θάνος Χρήστου, Κέρκυρα 2002.

Μυρτώ Γεωργοπούλου-Βέρρα. «Τοπογραφία των Αγίων Τόπων σε εικόνα της Ζακύνθου». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας ΚΔ' (2003), σ. 317-332.

Θεοδώρα Μαρκατού. «Οι εικαστικές τέχνες στα Επτάνησα την περίοδο της Επτανήσου Πολιτείας (1800-1807). Η αυτοπροσωπογραφία του Νικολάου Κουτούζη». Επτανήσου Πολιτεία (1800-1807). Το πρώτο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος. (επιμ. Γ. Ν. Μοσχόπουλος – Γ. Σ. Μπάλλας), Αργαστοί 2003, σ. 109-121.

Μαρία Μελέντη. «Ο ρεαλισμός και η 'εικόνα της στιγμής'. Ζωγραφική: Ελένη Σουέρεφ. Μορφές μέσα από το χρόνο. εκθεση ζωγραφικής». Περί Ιστορίας 4 (2003), σ. 308-310.

Μαρία Μελέντη. «Παρατηρήσεις στην ζωγραφική παράδοση της Κέρκυρας τον 18ο αιώνα: Η καλλιτεχνική 'συνομιλία' των ζωγράφων της διασποράς». Περί Ιστορίας 4 (2003), σ. 127-146.

Σπύρος Αλαμάνος. Φθοροποιός χρόνος. Κέρκυρα 2004. Σπύρος Αλαμάνος. Τα ταξίδια της ψυχής μου... Κέρκυρα 2004.

Εμμανουήλ Χ. Γοργοράπτης. Η εικονογράφηση του λειτουργικού ύμνου «Επί σοι χαιρεί» από το ζωγραφο Θεόδωρο Πουλάκη. Αθήνα 2004.

Λυκούργος Κογεβίνας. Χαράκτης και ζωγράφος, επιμ. Αφροδίτη Κούρια. Αθήνα 2004.

Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου. «Παραγγελίες πινάκων. εργαστήριο, κυκλοφορία σχεδίων του Μιχαήλ Δαμασκηνού στον Χανόδα. Ανέκδοτα έγγραφα (1585-1593)». Θησαυρίσματα 34 (2004), σ. 253-272. πίν. 1-4.

Αθ. Παλιούρας. «Κλόντζας και Θεοσκοπούλους». Θησαυρίσματα 34 (2004), σ. 361-370. εικ. 1-14.

Ντενιζ-Χλόη Αλεβίζου. Ο Παναγιώτης Δοξαράς, το «Περί Ζωγραφίας κατά το ασκσι» και οι άλλες μεταφράσεις. Τα τεκμήρια. Θεσσαλονίκη 2005.

Παναγιώτης Λ. Βοκοτόπουλος. «Ένα τρίπτυχο τέχνης Γεωργίου Κλόντζα στο Βουκουρεστί». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας ΚΣΤ' (2005), σ. 335-352.

Παναγιώτης Λ. Βοκοτόπουλος. Το Θείον Πάθος σε πίνακα του Γεωργίου Κλόντζα. Αθήνα 2005.

Παν. Κ. Ιωάννου. «Γεώργιος Κλόντζας ή Natale Bonifacio: Σχετικά με την πατρότητα της εικονογράφησης του Marc. Gr. VII 22». Θησαυρίσματα 35 (2005), 213-242. εικ. 1-14.

Χρυσουγή Κουτσίκου. «Άγνωστη εικόνα των Τριών Ιεραρχών με υπογραφή του Εμμανουήλ Τζάνε». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας ΚΣΤ' (2005), σ. 353-363.

Μαρία Κωνσταντουδάκη-Κιτρομηλίδου. «Έργα του Μιχαήλ Δαμασκηνού στο ιερό του Αγίου Γεωργίου Βενετίας: Εξοδα και αμοιβή (ανέκδοτα έγγραφα, 1577-1579)». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας ΚΣΤ' (2005), σ. 505-509.

Στέφανος Σγούρος. Ζωγραφική. 10 Αυγούστου – 30 Σεπτεμβρίου 2005. Παλαιά Ανακτορά. Ιονίος Ακαδημία, επιμ. Μ. Μελέντη, Κέρκυρα 2005.

Νανώ Χατζηδάκη -Ελενα Κατερίνη. «Η εικόνα του αρχαγγέλου Μιχαήλ με δώδεκα σκηνές του κύκλου του στην Καλαμάτα. Ένα άγνωστο έργο του Γεωργίου Κλόντζα». Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας ΚΣΤ' (2005), σ. 241-261.

«... Σαρκωθέντων δε των αγγέλων...». 16 Νοεμβρίου – 6 Δεκεμβρίου 2006. Θεματική έκθεση επί ευκαιρία της παγκόσμιας ημέρας κατά της κακοποίησης των παιδιών. (Συλλογος Γλυπτών Ελλάδος) επιμ. Μ. Μελέντη, Κέρκυρα 2006.

Aristidis 2007. 4 VI – 4 VII, επιμ. Μ. Μελέντη, Κέρκυρα 2007.

Μαρία Μελέντη. «Η 'συνομιλία' των ιερών σωματιών στη ζωγραφική των Ιονίων νήσων το 18ο αιώνα: οι 'συντροφικές' των Αγίων της τοπικής λατρείας». Περί Ιστορίας 5. (2007), σ. 59-69.

Νεκταριάνα Σαλιβερου. «Το πολυσχιδές έργο του Γεωργίου Σ. Σαμαρτζή». Περί Ιστορίας 5 (2007), σ. 187-189.

Κωνσταντίνος Χέλμης. Ο σκηνογράφος Πάνος Αραβαντινός και η δραστηριότητά του στην κρατική όπερα του Βερολίνου (1919-1930). Αθήνα 2007.